

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИА ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ

ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ
СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ
УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО
РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА

THE FINANCIAL SYSTEM IN
THE CONTEXT OF CREATING A MODEL
OF SUSTAINABLE ECONOMIC
DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN

АСТАНА
ASTANA
2024

*Посвящается юбилею - 80-летию
Искаковой Загиры Дуйсембаевны*

***ИСКАКОВА ЗАГИРА ДУЙСЕМБАЕВНА
ISKAKOVA ZAGIRA DUYSEMBAYEVNA***

***ЭКОНОМИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ, ПРОФЕССОР
ДОКТОР ЭКОНОМИЧЕСКИХ НАУК, ПРОФЕССОР
DOCTOR OF ECONOMIC SCIENCES, PROFESSOR***

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА
THE MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

**«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ»**

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының

МАТЕРИАЛДАРДЫҢ ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции

**«ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИ-
ВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА»**

COLLECTION OF REPORTS

of the International scientific and practical conference

**«THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL
OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN»**

**АСТАНА, 2024
ASTANA, 2024**

УДК 336 (574)
ББК 65.261 (5Каз)
Қ 18

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. - Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры

Жағыпарова А.О. - Экономика факультетінің деканы

Ажмухамедова А.А. - Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары

Мажитов Д.М. - «Қаржы» кафедрасының профессоры

Бұлақбай Ж.М. - «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі

Майдырова А.Б. - «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі

Сембиева Л.М. - «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі

Аманова Г.Д. - «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі

Мухияева Д.М. - «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі

Искаков Б.М. - «Тұран-Астана» университетінің «Іскерлік басқару» кафедрасының профессоры

Қ 18 «ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы= Международная научно-практическая конференция «ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА»= International scientific and practical conference «THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN» – Астана: ИП «Булатов А.Ж.» – 572 б.(с.) - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-337-934-0

«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағында жас ғалымдар, докторанттар, магистранттар мен студенттер жүргізген өзекті және проблемалық мәселелерді қамтитын авторлық зерттеулері берілген. Басылым студенттерге, магистранттарға, докторанттарға, сонымен қатар қазіргі ғылымның өзекті мәселелерімен айналысатын оқырман қауымға арналған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции, на тему «ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА» представлены результаты авторских исследований по актуальным и проблемным вопросам, проведенных молодыми учеными, докторантами, магистрантами и студентами. Издание предназначено для студентов, магистрантов, докторантов, а также для широкого круга читателей, занимающихся актуальными проблемами современной науки.

The collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic «THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN» presents the results of original research on topical and problematic issues conducted by young scientists, doctoral students, master degree students and undergraduates. The publication is intended for undergraduates, master and doctoral students, as well as for a wide range of readers studying current problems of modern science.

УДК 336 (574)
ББК 65.261 (5Каз)

ISBN 978-601-337-934-0

© Л.Н. Гумилев атындағы ұлттық университеті, 2024
© Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 2024
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2024

- организационная и корпоративная структура;
- объемность документов среднесрочного планирования;
- изменчивость направлений деятельности;
- волатильность финансово-производственных показателей к внешним факторам;
- уровень автоматизации других сопряженных бизнес-процессов в предприятии;
- наличие квалифицированных кадров в части информационных технологий и прочее.

Рынок информационных технологий предлагает широкий спектр информационных систем для коммерческого сектора, а также для предприятий, деятельность которых более-менее является унифицированной. При этом, многие из них имеют возможность кастомизации под потребности отдельных предприятий.

Список использованных источников:

1. А.Б. Рахимбаев и А.К. Бельгибаев. *Менеджмент: учебное пособие*. Алматы : «Нур-пресс», 2005. стр. 164.
2. Н.Т. Смагулов, А.Н. Байгелова и А.К. Саурукова. Роль цифровизации в повышении качества трудовых ресурсов. *Бизнес и управление: проблемы и решение*. 2022 г., 2(143), стр. 15-27.
3. Е.Ю. Сармина и Т.Л. Фомичева. Информационные технологии как инновация в системе управления. *Интерактивная наука*. 11, 2017 г. стр. 197-199.
4. Л.Б. Винничек и Е.В. Фудина. Методические аспекты организации бюджетирования. *Вестник Ульяновской ГСХА*. 2 (14), 2011 г. стр.138-142.

ӘОЖ (330)

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АГЛОМЕРАЦИЯЛЫҚ ҚАЛАЛАРДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІ

Әлкуат Н.А.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті., Астана қ.,
Қазақстан Республикасы,
E-mail: nurailym.alkuat@bk.ru

Андатпа. Мақалада Қазақстанның агломерациялық қалаларының инновациялық жүйесі мен даму стратегиялары, кешенді жоспары, сонымен қатар, сала бойынша даму жоспарлары қарастырылған. Қазақстандағы агломерациялық қалалардың шетелдік тәжірибеде инновациялық жобалармен қарқынды даму көрсеткіштері арқылы жоспарлар көрсетілген. Оны жүзеге асыру жолдарымен қазіргі агломерациялық қалалардың инновациялық жобалар арқылы даму стратегиясын көрсету және де сол жоспарлармен қандай салалар жүзеге асыруға болатынын көруге болады.

Кілт сөздер: инновациялық белсенділік, агломерациялық қалалар, даму стратегиясы, цифрлық даму, заң, шетелдік тәжірибе.

Аннотация. В статье рассмотрены инновационные системы и стратегии развития агломерационных городов Казахстана, комплексный план, а также планы развития по отрасли. В зарубежной практике агломерационных городов Казахстана отражены планы по динамичному развитию инновационных проектов. Путем его реализации можно показать стратегию развития современных агломерационных городов через инновационные проекты и посмотреть, какие отрасли могут быть реализованы этими планами.

Ключевые слова: инновационная деятельность, города-агломерации, стратегия развития, цифровое развитие, право, зарубежный опыт.

Annotation. The article discusses innovative systems and strategies for the development of agglomeration cities in Kazakhstan, a comprehensive plan, as well as development plans for the industry. Plans for the dynamic development of innovative projects are reflected in the foreign practice of agglomeration cities of Kazakhstan. Through its implementation, it is possible to show the development strategy of modern agglomeration cities through innovative projects and see which industries can be implemented by these plans.

Key words: innovation activity, agglomeration cities, development strategy, digital development,

law, foreign experience.

Агломерациялық қалалардың инновациялық белсенділігі

Алматы қаласы	Алматы қаласының инновациялық белсенділігі Қазақстандағы ең жоғары көрсеткіштердің бірі болып табылады. Қазақстан Республикасы цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінің деректері бойынша 2022 жылы Алматыда инновациялық өнімнің үлесі 10,2% - құрады, бұл орташа республикалық көрсеткіштен (8,3%) жоғары.
Астана қаласы	Соңғы жылдары Астананың инновациялық белсенділігі артып келеді. 2023 жылы Астананың инновациялық даму индексі 49,51 құрады, бұл 2022 жылмен салыстырғанда 25% - ға жоғары. Бұл қала бизнес пен инвестиция үшін барған сайын инновациялық және тартымды болып келе жатқанын білдіреді.
Шымкент қаласы	Шымкент қаласының инновациялық белсенділігі соңғы жылдары тұрақты өсуде. 2022 жылы қалада өндірілген инновациялық тауарлар мен қызметтердің көлемі 2,5 миллиард теңгені құрады, бұл 2021 жылмен салыстырғанда 15% - ға артық. Шымкенттегі инновациялық кәсіпорындар саны 400-ден 500-ге дейін өсті, ал инновациялар саласында жұмыс істейтіндер саны 10 мыңнан асты.
Ақтөбе қаласы	Ақтөбе қаласының инновациялық белсенділігі соңғы жылдары айтарлықтай өсті. Бұл бірқатар факторларға, соның ішінде инновацияларды мемлекеттік қолдауға, кәсіпкерлікті және ғылыми-білім беру секторын дамытуға байланысты.

Агломерациялық кәсіптер мен инновациялық жобалар

Алматы қаласының инновациялық белсенділігі Қазақстандағы ең жоғары көрсеткіштердің бірі болып табылады. Қазақстан Республикасы цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінің деректері бойынша 2022 жылы Алматыда инновациялық өнімнің үлесі 10,2% - құрады, бұл орташа республикалық көрсеткіштен (8,3%) жоғары.

Алматыда инновациялық қызметпен айналысатын көптеген кәсіпорындар шоғырланған. 2022 жылы қалада инновацияларды енгізген 1244 кәсіпорын болды, бұл Қазақстанда инновациялық қызметі бар кәсіпорындардың жалпы санының 23,3% - құрады.

Агломерациялық қалалардың инновациялық қызметтің негізгі бағыттары:

1. Ақпараттық технологиялар;
2. өндіріс;
3. Денсаулық сақтау;
4. білім;
5. ауыл шаруашылығы.

Агломерациялық қалалардағы денсаулық сақтау саласында мынадай бағыттар дамуда:

- жаңа дәрі-дәрмектер мен медициналық технологияларды әзірлеу;
- медицинада роботтық жүйелерді енгізу;
- телемедицинаны қолдау.

Агломерациялық қалаларда білім беру саласында келесі бағыттар дамуда:

- жаңа білім беру бағдарламаларын әзірлеу;
- білім беруде цифрлық технологияларды енгізу;
- қашықтықтан білім беруді дамыту.

Қазақстандағы агломерациялық қалалардың инновациялық инфрақұрылымын дамытудың ұлттық моделі

Ұсынылған модель еліміздің экономикалық дамуындағы қалыптасқан жағдай мен көптеген факторларды ескере отырып, инновациялық инфрақұрылым элементтерін белсендіру мен оңтайландырудың кешенді шараларын тереңнен қарастырады. Көрсетілген бағыттарға толығырақ тоқталып, олардың өзектілігі мен дұрыстығын негіздеп өтейік.

1. Экономиканы технологиялық жаңғырту.

V технологиялық құрылыс салаларын, ақпараттық және «ақылды» экономиканы дамытып, инновациялық қызметтің постиндустриалды дамуы индустрияландыру сатысынан аттап өте

алмайтынын түсіну керек. Осыған орай, әлем елдерінің даму кезеңін жіктеуге болатын «индустрияландыруға дейінгі — индустрияландыру — постиндустриалды» жіктемесін басшылыққа алу қажет. Негізінен инновациялық даму жолына түскен мемлекеттер құрылымдық-технологиялық өзгерістерге қол жеткізу үшін келесідей сатыларды бастан өткізеді: шикізат өндіру мен өңдеу, материал және еңбек сыйымдылығы жоғары тауарлар өндіру, осыдан кейін кезекпен капитал сыйымдылығы, технология сыйымдылығы және ғылыми сыйымдылығы жоғары тауарлар өндіру, ең соңында, инновациялық зерттеулер мен әзірлемелер. Алайда Қазақстан үшін бұл сатылардың барлығын қайталаудың қажеттілігі төмен. Себебі жаңа технологияларды трансферттеу арқылы бірден капитал және ғылыми сыйымдылығы жоғары тауарлар өндірісін ұйымдастыруға болады. Яғни өндірістің технологиялық жаңғыруы отандық қолданбалы ғылымды, ҒЗТКӘ мен пайдалы жаңалықтардың ашылуына негіз болатын «құнарлы топырақ» болып табылады.

Еліміздегі негізгі қорлардың кейбір салаларында технологиялық тозу деңгейі 60–70 %-дан асып кеткендігі жасырын емес. Ендеше, ескі және әбден тозған құрал-жабдықтарда ғалымдар инновациялық өнім ойлап табу ықтималдығы жоқтың қасы. Сондықтан негізгі қорларды, өндіріс орындарындағы технологияларды барынша заманға сай етіп жаңғыртқан жөн. Осылайша, елімізде IV технологиялық құрылыс салаларын жан-жақты игеріп, V технологиялық құрылыс салаларының дамуына берік іргетас қалаймыз.

2. Ғылыми зерттеуді жаңғырту.

Өндірісті технологиялық жаңғырту арқылы олармен тығыз байланыста жұмыс істейтін ҒЗИ мен жоо-дағы ғылыми зерттеулердің қолданбалы сипат алары сөзсіз. Себебі ендігі кезекте ғалымдар нақты өндіріс үшін нақты технологиялар мен әзірлемелер жасауға ұмтылады және оларды қолданысқа енгізуге болатын кәсіпорындардың бар болуы бұл үдерісті жеделдетеді.

Еліміздің ұлттық, экономикалық, азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін бірнеше стратегиялық маңызды салаларда ҒЗИ-не қажетті инновациялық әзірлеме жасап шығару үшін мемлекеттік тапсырыс беру қажет. Себебі ғалымдар агроөнеркәсіп немесе ғарыш саласында Қазақстан экономикасын бәсекеге қабілетті ете алатын жаңалық қашан ашады деп күтіп отыруға болмайды, керісінше, ғалымның алдына нақты мақсат пен тапсырма беріп, оның орындалуы үшін барлық жағдайлар жасау керек. Осыған орай, «Sony» компаниясының негізін қалаушы Акио Моританың сөзін келтіруге болады: «Егер инженер немесе ғалымның алдына нақты мақсат қойса, ол оған жету үшін барлығын жасайды. Бірақ мақсат қоймай, бір уыс ақша беріп, бір зат ойлап тап десе, табыс күтуге болмайды» [11]. Яғни заманауи зертханалар мен инновациялық орталықтар құрып, барлық материалдық-техникалық базамен қамтамасыз етіп, еңбек өнімділігін арттыратын ынталандырушы шараларды жүзеге асыру қажет. Жаңартылған технологиялармен жұмыс істеп, айтарлықтай табысқа қол жеткізген кәсіпорындар ҒЗТКӘ жұмысын жалғастыруға мүдделі болады. Осындай сатыларды қамти отырып, бұл кезеңде инновациялық идеялар мен жаңашыл бастамалар көптеп туындайды.

3. Инновациялық инфрақұрылым элементтерінің мультипликативтік дамуы.

Осы кезеңнен бастап Ұлттық инновациялық жүйеге кіретін барлық элементтердің қарқынды жұмысы жүзеге асады.

Алдыңғы екі кезеңді жүзеге асыру барысында туындаған инновациялық бастамалар мен ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін өндіріске енгізіп, коммерцияландыру үшін технопарктер, технологиялық бизнес-инкубаторлар, коммерцияландыру орталықтары мен өзге құрылымдық элементтердің рөлі ерекше. Қазіргі кезде технопарктердің идеяның тапшылығы мен қаржыландыруға берілген өтінімдердің өндірісте қолдануға келмейтіні сияқты мәселелерін шешу үшін жоғарыда көрсетілген 2 кезеңнің дұрыс жүзеге асырылуы маңызды. Осылайша өміршең инновациялық идеяларды генерациялау арқылы оларды жүзеге асыруды қамтамасыз ететін барлық құрылымдық элементтер мультипликативтік түрде дамиды және маманданады. Мысалға, инновациялық жобаларды сүйемелдеу, ақпараттық көмек, инкубаторлық қызмет көрсету және т.б.

Аймақтардағы инновациялық қызметті дамыту үшін әр өңірде ғылыми-инновациялық кешендер құру қажеттілігі басым. Мұндай кешендер жоғары оқу орындарынан, ҒЗИ-нан, ғылыми орталықтардан, білікті жұмыс күшін даярлауға және жаңа идеялар мен әзірлемелерді генерациялауға бағдарланған консалтингтік және білім беретін компаниялардан, технологиялық парктер мен технологиялық бизнес-инкубаторлардан, инновациялық қызметті қолдауға бағдарланған және қаржыландыру, маркетинг, жарнама-көрме қызметі, патенттеу-лицензиялау жұмысы мен зияткерлік меншікті қорғау мәселелерімен айналысатын құрылымдардан жасақталуы тиіс.

4. Кадрмен қамтамасыз ету.

Кез келген саланы дамыту үшін адам ресурстарының маңызды екені анық. Әсіресе интеллектуалдық меншік пен ұшқыр ой, кәсіби білім мен жоғары біліктілікті талап ететін инновациялық қызметте кадр мәселесі өте өзекті болып табылады. Бірінші кезекте жоо білімгерлеріне 3–4 курстан бастап өндіріс орындарымен тығыз байланыста жұмыс істеп, тәжірибе өтуді көздейтін дуальдік оқыту жүйесін қолға алу қажет. Бұл кәсіби, білікті және, ең бастысы, өндіріске шынымен қажетті маман даярлаудың бірден бір жолы болып табылады.

Қазіргі таңда Қазақстандағы ғылымды дамытудың әлеуеті жоғары деп айта аламыз. Себебі елімізде 300-ге жуық түрлі меншік формасындағы ғылыми мекемелер мен ұйымдар жұмыс істейді. Оларды 18 мыңнан астам қызметкер, 1000-нан астам ғылым докторлары мен 3000-ға жуық ғылым кандидаттары еңбек етуде. ҚР Білім және ғылым министрлігі 40-қа жуық ғылыми ұйымның жұмысын үйлестіріп қадағалайды. Ендеше осы орасан зор әлеуетті тиімді пайдалану қажет.

Статистикалық деректерге жүгінсек, 1990 жылдан 2000 жылға дейінгі аралықта ғылыми-техникалық қызметпен айналысатын қызметкерлер саны 3 есеге, ал ҒЗТКӘ-ге бөлінетін қаржы көлемі 6,6 есеге азайған. Бұл кезеңде мемлекет жаңа мамандарды даярлаудан гөрі, бұрынғы кадрларды, яғни ғылым докторлары мен кандидаттарының әлеуетін, сақтап қалуға баса назар аударды. Бұған қарамастан, ғылыми-техникалық қызмет саласындағы ғылым кандидаттары тағы 2 есеге азайды. Ал 2000 жылдардан бері экономикалық жағдай тұрақталған соң ғылымды қаржыландыру мәселесін қолға алуға мүмкіндік туды. Дегенмен, ғылыми-зерттеу жұмыстарына қаржы бөлуде үлкен тепе-теңсіздігі байқалады, яғни қолданбалы зерттеулерге 71 %-ы бөлінсе, тек 8 %-ы ғана тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға бөлінеді. Бұл көрсеткіш конструкторлық бюролар мен өндіріспен байланысқа негізделген ғылымды дамыту жайлы ұсыныстарымыздың орындылығын дәлелдейді.

Білікті мамандар даярлау ісін инновация жүйесіндегі басымды мақсат деп тауып, инфрақұрылым шеңберіндегі басқа элементтер оған жан-жақты қолдау жасаулары керек. Атап айтсақ, өз есептерінен білікті жастарға оқу гранттарын беру; білім жүйесіне қажетті ғылыми-зерттеу және тәжірибе- конструкторлық орталықтарын ашып, оған дарынды жастар мен ғылыми кадрларды тарту; жоғары және орта арнаулы оқу орындары білімгерлерінің оқу-өндірістік тәжірибелерін ұйымдастырып, олардың арасынан біліктілерін жұмысқа қабылдау; арнайы конкурстар ұйымдастыру арқылы жастардың инновацияларға құлшынысын арттыру және т.б.

Ғылыми-зерттеу мекемелерінің белсенділігін арттыру үшін оларды шетелдің осы саладағы озық ғылыми орталықтарымен байланыстыру. Ол үшін отандық ғылыми-зерттеу орталықтарына біріккен жобаларды орындауларына мүмкіндік ашу керек. Бастысы, қоғамдағы ғалым мәртебесін көтеріп, бұл саладағы қызметкерлердің жалақысын көтеріп, әлеуметтік жеңілдіктер жасау арқылы жастарды ғылымға тартуға серпін беру қажет. Тіпті, мектеп кезінен шығармашылық және креативтік ойлауды дамыту үшін дарынды оқушыларға конструкторлық бюролардың бейімделген орталықтарында қабілеттерін дамытуға жағдай жасаған жөн.

5. Қаржылық қатынастар ерекшелігі.

Алдағы онжылдықтарда инновациялық қызметті дамытудың басты инвесторы мемлекет болатыны сөзсіз. Себебі экономиканың сапалық бағытта дамуына, ең алдымен, мемлекет мүдделі және кешенді ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу қайтарылмайтын қомақты қаражатты талап етеді. Алайда инновациялық инфрақұрылымның негізі қаланған соң, жеке сектордағы инновацияға деген қызығушылықты арттырып, кәсіпкерлердің де ҒЗТКӘ мен инновациялық өнім шығаруға мүмкіндік беретін зерттеулерді қаржыландыруына жол ашу керек. Бұл инновациялық кәсіпкерлік мәдениет қалыптастырып, әр бизнес субъектісі табысын барынша көбейту үшін инновациялық технологияларды пайдаланудың қаншалықты қажетті екенін түсіну арқылы жүзеге асады.

Ғылыми және инновациялық жобаларды қаржыландыру 2 нысанда жүзеге асырылады:

- жоғарыдан төмен қарай — мемлекетке қажетті әзірлемелерге тапсырыс беру арқылы;
- төменнен жоғары қарай — ғалымдар мен зерттеушілер арасында іріктеу мен конкурстар өткізу арқылы үздік идеяларға қолдау көрсету. Мемлекет инновациялық зерттеулер мен жобаларды ынталандырып, бюджет есебінен қаржылық қолдаудан еш ұтылмайды, себебі ең бастысы инновациялық қызметті қолдау сапалы экономикалық өсуге әкеледі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. 2030 жылға дейін Алматы агломерациясын дамытудың ұзақмерзімді жоспарының жобасы әзірленді - Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің ресми ақпараттық ресурсы (primeminister.kz)
2. 2029 жылға дейін Астана агломерациясын дамытудың кешенді жоспарына енгізу үшін жеке және заңды тұлғалардан ұсыныстар жинауды жариялаймыз (www.gov.kz)
3. Астанинская агломерация - Wikiwand
4. Астана агломерациясын аумақтық дамытудың өңіраралық схемасын бекіту туралы - "Әділет" АҚЖ (zan.kz)
5. Ақтөбе агломерациясын аумақтық дамытудың өңіраралық схемасын бекіту туралы - "Әділет" АҚЖ (zan.kz)
6. Ұлттық экономика министрлігі «Агломерацияларды дамыту туралы» Заң жобасын таныстырды (www.gov.kz)
7. Сенат «Агломерацияларды дамыту туралы» Заңды қабылдады - Azattyq-ruhy.kz

ӘОЖ (33.339.13.017)

ҚАЗАҚСТАН ИПОТЕКА НАРЫҒЫН ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ МЕН ДАМУ БОЛАШАҒЫ

Әуелбеков Ш.Н.

магистрант, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.,
Астана қ., Қазақстан Республикасы,
E-mail: a.sh.n02@mail.ru

Аңдатпа. Кез-келген мемлекеттегі тұрғын үй мәселесі негізгі мәселелердің бірі болып табылады, өйткені азаматтардың әлеуметтік әл-ауқаты толығымен тұрғын үймен қамтамасыз етілуге байланысты. Қазақстан тұрғын үйді дамытудың бірыңғай моделін әзірлеуде, онда негізгі қағидат, әсіресе халықтың әлеуметтік сезімтал топтары үшін тұрғын үйге қолжетімділікті арттыру болып табылады. Бұл үшін елімізде тұрғын үй ипотекасының қолжетімділігін арттыруға ықпал ететін жаңа тұрғын үй бағдарламалары енгізілуде.

Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында отбасылық табыстың түрлі деңгейіне сәйкес келетін бірыңғай тұрғын үй саясатын әзірлеуді тапсырды. Кезекте тұрған аз қамтылған көп балалы отбасыларға тұрғын үй беру мәселесін үш жыл ішінде шешу қажет, ал тұрғын үй сатып алу үшін табысы жоқ азаматтарға әлеуметтік жалға алу жағдайында тұруға мүмкіндік беру керек [1].

Ипотекалық нарық кез келген елдің қаржылық инфрақұрылымының маңызды элементі болып табылады, ол халыққа тұрғын үйдің қолжетімділігін қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Қазақстанда, көптеген басқа елдердегідей, ипотекалық сектор белсенді даму сатысында тұр. Осы саладағы тиімді стратегиялар мен саясаттарды іске асыру бүгінде экономиканың тұрақты дамуын қамтамасыз ету және азаматтардың өмірін жақсарту үшін стратегиялық маңызға ие.

Аннотация. Жилищный вопрос в любом государстве является одним из основных, так как социальное благополучие граждан полностью зависит от обеспечения жильем. Казахстан разрабатывает единую модель развития жилья, где основным принципом является повышение доступности жилья, особенно для социально чувствительных слоев населения. Для этого в стране внедряются новые жилищные программы, способствующие повышению доступности жилищной ипотеки.

Глава государства Касым – Жомарт Тоқаев в Послании народу Казахстана «конструктивный общественный диалог-основа стабильности и процветания Казахстана» поручил разработать единую жилищную политику, соответствующую различным уровням семейного дохода. Вопрос предоставления жилья малообеспеченным многодетным семьям, стоящим в очереди, необходимо решить в течение трех лет, а для приобретения жилья гражданам, не имеющим дохода, необходимо предоставить возможность проживания в условиях социального найма [1].

Ипотечный рынок является важным элементом финансовой инфраструктуры любой страны, он играет ключевую роль в обеспечении доступности жилья для населения. В Казахстане, как и во многих других странах, ипотечный сектор находится на стадии активного развития.